VNIVERSITAT DE VALÈNCIA

Guia Docent
36705 Dret constitucional

FITXA IDENTIFICATIVA

Dades de l'Assignatura

Codi	36705
Nom	Dret constitucional
Cicle	Grau
Crèdits ECTS	6.0
Curs acadèmic	2024 - 2025

Titulació/titulacions

Titulació	Centre	Curs	Període
1335 - Grau CC. Polítiques i de l'Administració Pública	Facultat de Dret	1	Segon quadrimestre
1931 - Doble Grau en Sociologia i Ciències Polítiques i de l'Administració Pública	Facultat de Ciències Socials	1	Segon quadrimestre

Matèries

Titulació	Matèria	Caràcter
1335 - Grau CC. Polítiques i de l'Administració Pública	5 - Dret	Formació Bàsica
1931 - Doble Grau en Sociologia i Ciències Polítiques i de l'Administració Pública	1 - Assignatures obligatòries de primer curs	Obligatòria

Coordinació

Nom	Departament
DURBAN MARTIN, IGNACIO	55 - Dret Constitucional, Ciència Política i de l'Administració

RESUM

L'assignatura de Dret Constitucional és una matèria de formació bàsica que s'imparteix en el primer curs del Grau en Ciències Polítiques i de l'Administració Pública.
El seu objectiu és formar a l'alumnat en el nostre sistema constitucional. Per a això, en les tres primeres lliçons del programa es realitzarà una introducció a la teoria de la Constitució i a aquells aspectes bàsics relatius a la part orgànica de la Constitució i al sistema de fonts del dret que són, des d'una perspectiva jurídica, imprescindibles per a la total compressió del sistema de drets i llibertats dissenyat en el propi text constitucional. Aquesta aproximació jurídica bàsica a les categories doctrinals i a l'entramat institucional de l'Estat resulta complementària amb la qual,amb major deteniment i una perspectiva *politológica, se'ls oferirà posteriorment en el Grau.
Continguts de les tres primeres lliçons: Procés de formació i fonaments del concepte actual de constitució.

Qüestions bàsiques de teoria de la constitució. La Constitució espanyola de 1978: trets generals. El sistema constitucional de fonts del dret.
Els coneixements adquirits en les tres primeres lliçons del programa són necessaris per a abordar les següents quatre lliçons on es formarà a l'alumne en els drets i llibertats reconeguts en la Constitució, així com en el sistema de garanties establits per a la seua salvaguarda(tant en l'àmbit nacional com en el supranacional) i en la jurisdicció constitucional espanyola.
Continguts de les següents quatre lliçons: Els drets fonamentals en la Constitució Espanyola,amb especial atenció al principi d'igualtat com a dret subjectiu i com a principi inspirador de les polítiques públiques. Es realitzarà, a més, una anàlisi detallada d'una selecció de drets fonamentals i llibertats dels individus, destacant els elements comuns a tots ells i els mecanismes que existeixen per a garantir la seua eficàcia enfront dels poders públics i enfront dels particulars(garanties jurisdiccionals i no jurisdiccionals). Es conclourà amb un examen orgànic i funcional del Tribunal Constitucional d'Espanya, perquè el seu paper en la implementació i el desplegament de la Constitució de 1978 ha sigut i continua sent decisiva.
Aquesta assignatura constitueix una base per a abordar posteriorment i amb profunditat en altres assignatures les diferents polítiques públiques, entre elles les d'igualtat, i els òrgans i Institucions de l'Estat. (Sistema Político Español, que se impartirá en segon curs del Grado).

CONEIXEMENTS PREVIS

Relació amb altres assignatures de la mateixa titulació

No heu especificat les restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

Altres tipus de requisits

No s'han especificat restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

COMPETÈNCIES (RD 1393/2007) // RESULTATS DE L'APRENENTATGE (RD 822/2021)

1335 - Grau CC. Polítiques i de l'Administració Pública

- Aplicar críticament les principals teories i enfocaments de la Ciència Política i de l'Administració Pública.
- Conèixer i saber analitzar l'estructura i funcionament de les Administracions públiques.
- Saber analitzar l'estructura i funcionament dels sistemes i processos polítics, els seus elements, així com la seua dimensió històrica, amb especial atenció al sistema polític espanyol i al de la Unió Europea.

RESULTATS D'APRENENTATGE (RD 1393/2007) // SENSE CONTINGUT (RD 822/2021)

• Manejar amb propietat els conceptes fonamentals de la Teoria de la Constitució.
• Conéixer els caràcters i principis de la Constitució espanyola vigent i els procediments de *reformaconstitucional.
• Comprendre el sentit normatiu del concepte modern de Constitució i les seues implicacions sobre *elsistema de fonts. Determinar la posició de qualsevol norma jurídica en el sistema de fonts.Capacitat per a identificar les fonts del Dret aplicables a qualsevol problema jurídic i *estarfamiliarizado amb els codis o recopilacions legislatives per a ser capaç de buscar normes *condistintos criteris (cronològic, sistemàtic o analític).
• Entendre les implicacions de la configuració de l'Estat com a monarquia parlamentària i *Estadoautonómico sobre el règim jurídic de les seues institucions i de la seua organització territorial, *sabiendodeterminar l'enquadrament competencial de qualsevol norma jurídica.
• Conéixer la funció del Tribunal Constitucional en el sistema polític espanyol i els procediments *antela jurisdicció constitucional.
• Conéixer i saber analitzar el contingut dels diferents drets constitucionals, les tècniques *deresolución de conflictes entre els mateixos i els seus mecanismes de garantia en el sistema jurídic *español en l'àmbit internacional.
• Conéixer el principi d'igualtat i la seua transversalitat.
• Saber contextualitzar la informació política d'actualitat en el model constitucional.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. LLIÇÓ 1. PROCÉS DE FORMACIÓ I FONAMENTS DEL CONCEPTE ACTUAL DE CONSTITUCIÓ.

1.1. Gènesi i evolució del constitucionalisme contemporani:
1.1.1. Constitucionalisme liberal.
1.1.2. Constitucionalisme democràtic.
1.1.3. Constitucionalisme social.
1.2. Qüestions bàsiques de teoria de la constitució:
1.3.1. Poder constituent i poders constituïts.
1.3.2. Reforma constitucional i mutació constitucional.
1.3.3. La supremacia normativa de la constitució i la seua defensa jurisdiccional.
1.3. Elements definidors del concepte actual de constitució:
1.3.1. Norma obra del poder constituent.
1.3.2. Norma jurídica suprema de caràcter escrit.
1.3.3. Norma que estableix la separació de poders i la garantia de drets.
1.4. Noves tendències i reptes del constitucionalisme.

2. LLIÇÓ 2. LA CONSTITUCIÓ ESPANYOLA DE 1978: TRETS GENERALS.

2.1. Origen, influències i principals característiques formals:
2.1.1. El procés d'elaboració de la Constitució de 1978.
2.1.2. L'empremta del constitucionalisme històric espanyol i d'algunes constitucions del nostre entorn.
2.1.3. Continguts:
a) Preàmbul i Títol Preliminar.
b) Part orgànica.

c) Part dogmàtica.
d) Sistema de fonts.
e) Constitució econòmica.
2.2. Les decisions constitucionals fonamentals:
2.2.1. L'Estat democràtic.
2.2.2. L'Estat de dret.
2.2.3. L'Estat social.
2.2.4. La monarquia parlamentària.
2.2.5. L'Estat autonòmic.

3. LLIÇÓ 3. EL SISTEMA CONSTITUCIONAL DE FONTS DEL DRET.

3.1. El valor de la Constitució i del Títol Preliminar del Codi civil en l'ordenació de les fonts del dret.
3.2. La Constitució de 1978 com a font del dret:
3.2.1. Normativitat, supremacia i eficàcia.
3.2.2. Els procediments de reforma constitucional.
3.3. El dret de la UE: les seues relacions amb l'ordenament espanyol.
3.4. Els tractats internacionals: la seua posició en l'ordenament espanyol.
3.5. La llei i els seus tipus.
3.6. Les disposicions governamentals amb rang de llei.
3.7. El reglament.
3.8. Altres fonts de singular rellevància:
3.8.1. El reglament parlamentari.
3.8.2. El *soft-*law emanat de les administracions independents (Agència Espanyola de Protecció de Dades,
consells de transparència, agències antifrau, etc.).
3.9. La jurisprudència i la seua creixent importància en el sistema de fonts del dret.
3.10. Alguns desafiaments per a l'Estat de dret des de l'òptica del sistema fonts:
3.10.1. La desmesurada proliferació normativa.
3.10.2. El protagonisme creixent del Poder Executiu en la producció de normes.

4. LLIÇÓ 4. ELS DRETS FONAMENTALS (I).

4.1. Drets humans i drets fonamentals.
4.2. Els drets fonamentals en el Títol I de la CE: titularitat i eficàcia.
4.3. El principi d'igualtat i la seua transversalitat (*arts. 1.1, 9.2 i 14 CE).
4.4. La garantia de la lliure determinació individual:
4.4.1. Dret a la vida i a la integritat física i moral (art. 15 CE).
4.4.2. La llibertat ideològica i religiosa (art. 16 CE).
4.4.3. Dret a l'honor, intimitat i pròpia imatge (art. 18 CE).
4.5. La tensió entre llibertat i seguretat:
4.5.1. Drets de llibertat i seguretat (art. 17 CE).
4.5.2. Inviolabilitat domiciliària i secret de les comunicacions (art. 18 CE).
4.5.3. Dret a la lliure circulació i residència (art. 19 CE).

5. LLIÇÓ 5. ELS DRETS FONAMENTALS (II).

5.1. Les vies de la participació democràtica:
5.1.1. Llibertat d'expressió i informació (art. 20 CE).
5.1.2. Dret de reunió i manifestació (art. 21 CE).
5.1.3. Dret d'associació (art. 22 CE).
5.1.4. Dret de sufragi actiu i passiu (art. 23 CE).
5.2. Drets i principis de contingut econòmic i social:
5.2.1. Drets socials:
a) Dret a l'educació (art. 27 CE).
b) Llibertat sindical i dret a la vaga (art. 28 CE).
c) Dret al treball (art. 35 CE).
d) Dret a la negociació col·lectiva (art. 37 CE).
5.2.2. Principis rectors de la política social i econòmica:
a) Dret a la salut (art. 43 CE).
b) Dret d'accés a la cultura (art. 44.1 CE).
c) Dret al medi ambient (art. 45 CE).
d) Dret a un habitatge digne (art. 47).

6. LLIÇÓ 6. ELS MECANISMES DE GARANTIA DELS DRETS FONAMENTALS.

6.1. Mecanismes de garantia en l'àmbit nacional:
6.1.1. Garanties normatives.
6.1.2. Garanties jurisdiccionals.
6.1.3. Garanties institucionals.
6.2. Mecanismes de garantia en l'àmbit internacional.
6.3. La suspensió dels drets fonamentals

7. LLIÇÓ 7. EL TRIBUNAL CONSTITUCIONAL.

7.1. Característiques, composició i estructura.
7.2. Estatut jurídic dels seus magistrats.
7.3. Funcions.
7.4. La interpretació constitucional i la noció de bloc de la constitucionalitat.

VOLUM DE TREBALL

ACTIVITAT	Hores	% Presencial
Classes teoricopràctiques	60,00	100
Elaboració de treballs en grup	10,00	0
Elaboració de treballs individuals	10,00	0
Estudi i treball autònom	30,00	0
Preparació d'activitats d'avaluació	10,00	0
Preparació de classes de teoria	15,00	0
Preparació de classes pràctiques i de problemes	15,00	0
TOTAL	**150,00**	

METODOLOGIA DOCENT

L'alumne haurà d'adquirir les competències i habilitats indicades sobre les matèries que figuren en els continguts del programa. Igualment haurà d'adquirir la capacitat d'analitzar-los, interpretar-los i aplicar-los a diversos supòsits teoricopràctics. Per a aconseguir aquest objectiu, en el Pla pel qual es va aprovar el Grau en Ciències Polítiques s'atribueixen a Dret Constitucional 6 crèdits *ECTS, que impliquen 150 *hs. de dedicació de l'alumne al llarg del semestre.
Les activitats a desenvolupar per l'alumne seran fonamentalment de tres tipus:

- Activitats presencials (a l'aula o lloc indicat)
- Activitats dirigides (fora de l'aula)
- Treball autònom de l'alumne (fora de l'aula)La metodologia a emprar i la seua dedicació horària queda establida de la següent manera:

ACTIVITATS PRESENCIALS:

Les activitats presencials es duran a terme dos dies a la setmana al llarg del segon cuatrimestre.se realitzaran activitats teòriques (exposició per part del Professor dels continguts del programa),pràctiques/dinàmiques i activitats complementàries, unes a l'aula habitual i altres fora d'ella. De l'horari fixat per a cada assignatura en el pla d'ordenació docent (*POD) ha de restar-se un percentatge de temps de classe que és el destinat a activitats complementàries, també presencials. En el cas que aquestes no es realitzen, haurà d'esgotar-se tot l'espai temporal fixat en l'horari.

Així, les activitats presencials són de tres tipus:

Activitats de docència presencial:

Consistiran en la transmissió de coneixements teòrics per part de professor d'una manera dinàmica, amb acostament als supòsits de la realitat actual i amb ancoratge en la seua raó històrica.

Activitats aplicades:
Poden consistir en: resolució de problemes, pràctiques d'ordinador, elaboració de projectes, estudis i resolució de casos, simulacions, examen de retallades de premsa, exposicions públiques, treballs col·lectius, etc. Amb suficient antelació, cada professor donarà als estudiants les instruccions necessàries sobre la seua realització.

Activitats complementàries:

Són activitats de diferent naturalesa que es realitzaran a l'aula habitual en l'horari reservat per a l'assignatura o en un altre horari i dia diferent, fonamentalment en el cas d'assistència a jornades,conferències, visites a institucions, etc. Entre les activitats complementàries s'inclouen també les proves de dinàmiques i coneixements que es realitzen (ex. Prova o examen parcial, Prova final global),les tutories individuals o col·lectives.

TOTAL: activitats presencials 60 *hs.

ACTIVITATS DIRIGIDES:

Es refereix a aquelles activitats no presencials que els alumnes realitzaran fora de l'aula, bé com a treball preparatori per a arribar a l'aula en condicions per a formar part activa en el desenvolupament de la classe de manera que coneguen amb anterioritat els continguts que es treballaran amb la resta dels companys a l'aula, bé per a ajudar a consolidar coneixements i habilitats que han sigut treballats prèviament en classe (lectura de lliçó, assistència a seminari, preparació de material per a les activitats aplicades, cerca de dades i informació en internet…)
Elaboració treballs individuals (10 *hs.)
Elaboració treballs en grup (10 *hs.)
Lectura prèvia lliçó setmanal (15 *hs.)
Preparació d'activitats aplicades/dinàmiques (15 *hs.)
Estudi i preparació de proves avaluables i examen global (10 *hs.)
Total: 60 *hs.
TREBALL AUTÒNOM DE L'ALUMNE:

Es refereix al treball que l'estudiant realitza de manera individual, fora de l'aula i sense la direcció del professor. Estudi dels continguts i dinàmiques per a l'adquisició de competències, habilitats i coneixements de l'assignatura.30 *hs.
TOTAL: 6 *Cr *ECTS x 25 *hs= 150 *hs.

Al llarg del curs, el professor podrà utilitzar la plataforma virtual “Aula virtual” (http://aulavirtual.uv.es/)per a depositar els materials necessaris perquè els estudiants puguen treballar en classe o fora de l'aula i per a comunicar-se amb els alumnes sobre qüestions relatives a l'assignatura.

AVALUACIÓ

S'utilitzarà el següent procediment d'avaluació de competències:
• Prova/s escrita/s i/o orals, consistents en un o diversos exàmens que podran ser proves de tipus objectiu, incloure qüestions teòric-practiques i/o problemes. En cas de realitzar-se prova final oral la mateixa haurà de ser gravada.
• Avaluació d'activitats pràctiques, individuals i/o en grup, a partir de l'elaboració, lliurament de treballs, memòries/informes i/o presentacions orals; així com assistència de l'estudiant a seminaris.
• Avaluació contínua de cada estudiant, basada en l'assistència regular i participació activa en les activitats presencials propostes, grau d'implicació en el procés d'ensenyament-aprenentatge i en les habilitats i actituds mostrades durant el desenvolupament de les activitats. Les activitats d'avaluació contínua, per la seua naturalesa, no són recuperables en segona convocatòria.
• Per a la realització de les activitats aplicades i complementàries, el professor de l'assignatura podrà utilitzar la metodologia de l'Aprenentatge-Servei
La qualificació global es distribuirà de la següent forma:

AVALUACIÓ CONTÍNUA

Activitat avaluable 1 10%
Activitat avaluable 2 10%
Activitat avaluable 3 10%
Total: avaluació contínua 30%

PROVA FINAL (examen teoricopràctic).70%
TOTAL 100%

REFERÈNCIES

Bàsiques

- MANUALES:
A continuación se incluye un listado de manuales considerados de referencia para preparar esta asignatura. Debe advertirse que ninguno de ellos se adapta con exactitud al temario que consta en el apartado DESCRIPCIÓN DE CONTENIDOS de esta guía docente, pues unos sistematizan lainformación de acuerdo con criterios alternativos y otros únicamente abordan partes específicas de la
programación. Por ello, será cada profesor el que irá determinando en cada parte del temario qué manual y, dentro de él, qué partes se recomiendan.
ALZAGA VILLAAMIL, O. y ÁLVAREZ RODRÍGUEZ, I.: Derecho político español según la Constitución de 1978:
- Tomo I. Constitución y fuentes del derecho, 7ª ed., Marcial Pons, Madrid, 2021.
-Tomo II. Derechos fundamentales y órganos del Estado, 7ª ed., Marcial Pons, Madrid, 2021.
APARICIO PÉREZ, M. A. y BARCELÓ I SERRAMALERA, M.: Manual de Derecho Constitucional, 3ª ed., Atelier, Barcelona, 2016.
BILBAO UBILLOS, J.M.; REY MARTÍNEZ, F. y VIDAL ZAPATERO, J. M.: Lecciones de Derecho

Constitucional I, 5ª ed., Aranzadi, Madrid, 2022.
BIGLINO CAMPOS, P.; BILBAO UBILLOS, J.M.; REY MARTÍNEZ, F.; MATIA PORTILLA, J.; VIDAL ZAPATERO, J. M.: Lecciones de Derecho Constitucional II, 2ª ed., Aranzadi, Madrid, 2018.
BLANCO VALDÉS, R. L.: La Constitución de 1978, 2.ª ed., Alianza Editorial, Madrid, 2011.
CASTELLÀ ANDREU, J.M. et al.: Derecho Constitucional Básico, 6.ª ed., Huygens Editorial, Barcelona, 2021.

- DÍEZ-PICAZO, L. M.: Sistema de Derechos Fundamentales, 5.ª ed., Tirant lo Blanch, Valencia, 2021.
GARRORENA MORALES, A.: Derecho constitucional. Teoría de la Constitución y Sistema de Fuentes, 4ª ed., 2020, CEPC, Madrid.
LÓPEZ GUERRA, L. y ESPÍN TEMPLADO, E. (Coords.), Manual de Derecho Constitucional. Vol I. La Constitución y el ordenamiento jurídico. Derechos y libertades, Valencia, Tirant lo Blanch, 2022.
LÓPEZ GUERRA, L. y ESPÍN TEMPLADO, E. (Coords.), Manual de Derecho Constitucional. Vol II. La organización de los poderes del Estado. Las Comunidades Autónomas, Valencia, Tirant lo Blanch, 2022.
PÉREZ ROYO, J.: Curso de Derecho Constitucional, 17ª ed., Marcial Pons, Madrid, 2021.
SÁNCHEZ FERRIZ, R. y ROLLNERT LIERN, G.: El Estado Constitucional, Tirant lo Blanch, Valencia, 2020.
OTROS MATERIALES:
Código de leyes políticas, de cualquier editorial (salvo indicación específica del profesor del grupo).

Complementàries

- MANUALES Y MONOGRAFÍAS:
Los siguientes manuales y monografías también pueden ser apropiados para preparar la asignatura, si bien, por los mismos motivos anteriormente expresados, será cada profesor el que, en su caso, irá determinando en las distintas partes del temario qué lecturas se recomiendan.
ÁLVAREZ CONDE, E. y TUR AUSINA, R.: Derecho Constitucional, 10ª ed., Tecnos, Madrid, 2021.
ARAGÓN REYES, M. y AGUADO RENEDO, C. (dirs.): Constitución, Estado constitucional, partidos y elecciones y fuentes del derecho. Temas básicos de Derecho Constitucional. Vol. I, 2ª ed., Thomson Reuters-Civitas, Madrid, 2011.
BALAGUER CALLEJÓN, F. (coord.): Manual de Derecho Constitucional, 16ª ed., Tecnos, Madrid, 2021:
- Vol. I: Constitución y fuentes del Derecho. Derecho Constitucional Europeo. Tribunal Constitucional. Estado autonómico
- Vol. II: Derechos y libertades fundamentales. Deberes constitucionales y principios rectores. Instituciones y órganos constitucionales.

BASTIDA FREIJEDO, F: Teoría general de los derechos fundamentales en la Constitución Española de 1978, Tecnos, Madrid, 2004.
DE OTTO PARDO, I.: Derecho Constitucional. Sistema de fuentes, Ariel, Barcelona, 1987.
DIETER, G.: Constitucionalismo y derechos fundamentales, Ed. Trotta, Madrid, 2006.
GARCÍA-ATANCE GARCÍA DE MORA, M. V.; GUTIÉRREZ NOGUEROLES, A.; NAVAS CASTILLO, A.; REBOLLO DELGADO, L.; VIDAL PRADO, C.: Derecho constitucional III: derechos y libertades, COLEX, Madrid, 2003.

- GÓMEZ SÁNCHEZ, Y.: Derechos Fundamentales, Aranzadi, Navarra, 2018.
PÉREZ LUÑO, A. E.: Los derechos fundamentales, 13ª ed., Tecnos, Madrid, 2013.
PÉREZ TREMPS, P.: Sistema de Justicia Constitucional, 3ª ed., Civitas, Madrid, 2019.
SÁENZ ROYO, E.: Manual de Derecho Constitucional I, 2ª ed., Prensas de la Universidad de Zaragoza, Zaragoza, 2019.
REY MARTÍNEZ, Fernando (dir.): Los derechos humanos en España, un balance crítico, Tirant lo Blanch, Valencia, 2015.
RODRÍGUEZ RUIZ, B.: Los Derechos Fundamentales ante el Tribunal Constitucional. Un recorrido jurisprudencial, 2.ª ed., Tirant lo Blanch, Valencia, 2019.
SÁNCHEZ FERRIZ, R.: Estudio sobre las libertades, Tirant lo Blanch, Valencia, 1995.
TORRES DEL MORAL, A.: Constitucionalismo histórico español, 9ª ed., Universitas, Madrid, 2018.
VENTURA FRANCH, Asunción; IGLESIAS BÁREZ, Mercedes (coords.): Manual de Derecho Constitucional Español con Perspectiva de Género.
- Volumen I. Constitución, órganos, fuentes y organización territorial del Estado, 1ª ed., Ed. Universidad de Salamanca, 2020.
- Volumen II. Derechos, deberes y garantías constitucionales, 1ª ed., Ed. Universidad de Salamanca, 2022.